

Srbija na pretposlednjem mestu u regionu prema zaradama

Reforma tržišta rada prioriteta su vlada zemalja regiona Zapadnog Balkana. Prema statističkim podacima, ove zemlje zaostaju za prosjekom Evropske unije.

Foto: Pixabay

Iako radnici u Albaniji imaju najviše radnih sati u Evropi, oni su na dnu evropske liste kada je u pitanju zarada.

Produktivnost rada najbolje se meri odnosom BDP-a i utrošenih radnih sati.

U Hrvatskoj su pokazatelji produktivnosti rada bolji, ali su bez trenda rasta. Bosna i Hercegovina zaostaje u odnosu na zemlje članice Evropske unije i produktivnost je na nivou od 31 odsto od EU proseka u 2015. godini.

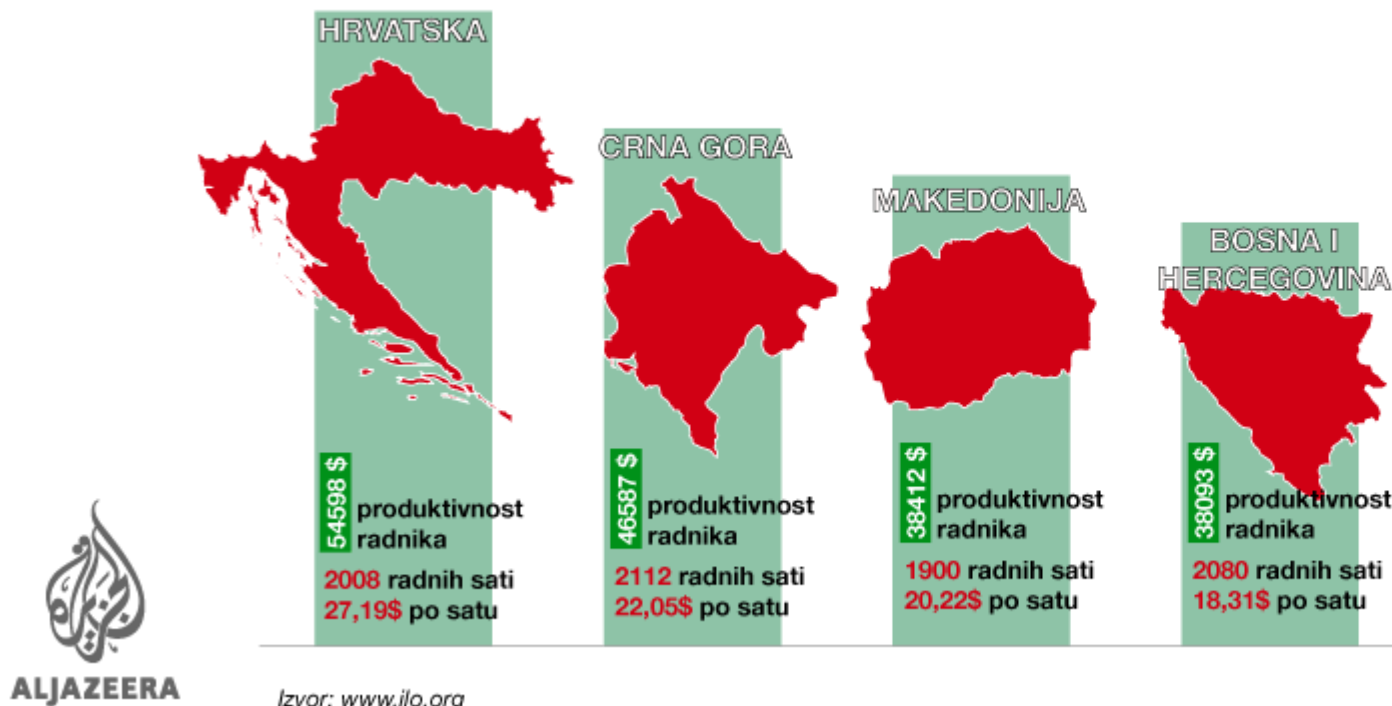
Prema produktivnosti rada, zemlje regije nalaze se u „zlatnoj“ sredini liste koju objavljuje UN-ova agencija za koja promovise socijalnu pravdu i međunarodno priznata ljudska i radnička prava.

Na listi 189 zemalja koju je objavila Međunarodna organizacija rada (ILO), od zemalja Zapadnog Balkana najbolje je rangirana Hrvatska, koja se nalazi na 56. mestu. U toj zemlji radnik je prošle godine u proseku plaćen 54.598 dolara, što iznosi 27 dolara po satu.

Radnici u Crnoj Gori su plaćeni u proseku 22 dolara, a u Makedoniji 20.

Ispod dvadeset dolara iznosi zarada po satu radnika u Bosni i Hercegovini (18), Srbiji (13) i Albaniji (12).

Koliko zarađuju radnici u regiji

Najproduktivnije zemlje svijeta

1. Irska – 83,1 dolara
2. Luksemburg – 81,2
3. Norveška – 79,2
4. Belgija – 64,6
5. Danska – 63,5
6. SAD – 63,3
7. Holandija – 61,7
8. Francuska – 60,0
9. Nemačka – 59,9
10. Švajcarska – 58,0

* Izvor: OECD

Statistički podaci pokazuju da radnici u Albaniji rade 42,9 sata sedmično, što iznosi 2.231 sata godišnje. Uprkos visokom sedmičnom fondu, radnici u Albaniji zarađuju najmanje u Evropi i nalaze se na 99. mestu svetske liste.

Prema podacima Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), najproduktivniji su radnici u Irskoj, koji su plaćeni 83,1 dolar po satu. Slede radnici u Luksemburgu i Norveškoj, a Sjedinjene Države nalaze se tek na šestom mestu.

Izvor: Al Jazeera Balkans

Radnici besni - novo radno vreme 12 sati

Oko 100.000 ljudi protestovalo je u Beču zbog novog radnog vremena koje austrijska vlada namerava da omogući, a moglo bi dnevno da iznosi i 12 sati.

To je upola manje od švedskog pilot projekta smanjenja radnog vremena koji je imao i dobre i loše strane, dok u Srbiji Zakon o radu omogućava smanjenje radnih sati na ne manje od 36 sati nedeljno kroz kolektivne ugovore.

Austrijska vlada namerava da omogući radno vreme od 12 sati, ali ističe da se zadržava zakonsko osmočasovno radno vreme, odnosno radna nedelja od 40 sati, ali da preduzeća treba da dobiju mogućnost da od zaposlenih, ako na to dobrovoljno pristanu, u slučaju potrebe, zatraže da rade i 12 sati, uz nadoknadu kroz slobodan dan ili novac.

U Švedskoj su 2002. autosaloni kompanije "Tojote" u Geteborgu prešli na šestočasovno radno vreme, a "Si-En-En" je pisao da je došlo do povećanja profita i većeg zadovoljstva zaposlenih, nakon čega su ovaj primer sledile pojedine firme poput "Ejdžent marketinga" u Liverpulu i računovodstvene firme "Brajt horajzon klauud" u Dorsetu.

U februaru 2015. u staračkom domu "Svartedalen" u Geteborgu 68 medicinskih sestara podvrgnuto je 22-mesečnom probnom projektu rada po šest sati dnevno koji su nadgledali istraživači konsultantske kompanije "Pakta gajdlajn", koja obavlja poslove za javni sektor u Ssvedskoj. Zabeleženo je da je nakon prvih 18 meseci projekta 77 odsto sestara bilo dobrog zdravlja, u poređenju sa 49 odsto u kontrolnoj grupi u staračkom domu gde si zaposleni radili 38 sati nedeljno, gde je takođe bilo tri puta više bolovanja od doma koji je učestvovao u projektu.

S druge strane, mediji poput "Blumberga" javili su da su troškovi ovog projekta bili veći od dobrobiti koju su doneli, a u samoj Ssvedskoj jedina parlamentarna stranka koja je bila za smanjenje broja radnih sati bila Partija levice koja je na poslednjim izborima 2014. imala manje od šest odsto podrške birača.

Pokret obnove Kraljevine Srbije (POKS) objavio je danas da smatra da u Srbiji radno vreme treba da se

skrati sa osam na šest sati, po uzoru na Švedsku i najavio da će takav predlog izmena Zakona o radu uputiti Skupštini Srbije.

Prema podacima iz najnovijeg izveštaja Međunarodne organizacije rada iz ove godine, zakonodavstvo u nekim zemljama omogućava smanjenje radnih sati srazmerno štetnim efektima rada na zdravlje i radne sposobnosti. Ovo je slučaj, na primer, u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Srbiji.

Vlada Srbije upućuje na Zakon o radu koji omogućava smanjenje radnih sati na ne manje od 36 sati nedeljno kroz kolektivne ugovore, kao i na kolektivne ugovore za određene kategorije radnika koji obezbeđuju smanjeno radno vreme između 35 i 38 sati nedeljno.

U Srbiji se u proseku radi 41 sat nedeljno. Duže od nas u okruženju rade Crnogorci i Makedonci, a manje se radi u Mađarskoj, Albaniji, Hrvatskoj i Rumuniji.

Pored toga, u Srbiji čak 8,6 zaposlenih radi duže od 48 sati u nedelji, dok su odmah iza zaposleni u Crnoj Gori sa 8,4 odsto. U ostalim susednim zemljama ovaj parametar je znatno manji - susedna Bugarska je pri dnu liste, gde gotovo niko ne radi duže od 48 sati, tačnije 0,8 odsto radnika, dok je u Mađarskoj takvih 4,1 odsto, Makedoniji 3,8, Hrvatskoj 4,4 odsto.

Prema podacima Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) iz 2014, Meksikanci rade najviše sa 2.250 radnih sati godišnje. Nemci, sa druge strane, na poslu provedu 1.370 radnih sati.

Posle Meksikanaca najviše rade zaposleni u Kostariki (2.230 radna sata), Južnoj Koreji (2.110), Čileu (1.990) i Rusiji (1.980). Među zemlje u kojima se radi mnogo spadaju i Poljska, Island, Portugal i Izrael.

Osetno manje radnih časova godišnje imaju, osim Nemaca, Holandani, Danci, Francuzi i Belgijanci. U "zlatnoj sredini" po broju radnih časova na godišnjem nivou su SAD, Italija i Irska.

"Srbija da skрати radno vreme na šest sati kao Švedska"

Pokret obnove Kraljevine Srbije (POKS) smatra da u Srbiji radno vreme treba da se skрати sa osam na šest sati, po uzoru na Švedsku i najavljuje da će takav predlog izmena Zakona o radu uputiti Skupštini Srbije.

"Kraljevina Švedska je zakonom skratila radno vreme radnika sa osam na šest sati i takav primer bi trebalo da sledi i Srbija", navodi POKS u saopštenju.

Oni napominju da je u Švedskoj produktivnost povećana, ali i zadovoljstvo radnika zbog činjenice da imaju više vremena za sebe i svoje porodice tokom dana. Dodaju da je time smanjen i broj bolovanja, pa samim tim i troškovi poslodavca i države, a efikasnost na poslu i kvalitet usluge povećan.

"Velika je zabluda da radnici mogu da rade punom koncentracijom i kapacitetom svih osam sati, zato je bolje efikasnije raditi šest sati, nego manje efikasno osam. U razgovorima sa predstavnicima švedske ambasade, dobio sam potvrdu da je ova kraljevina spremna da prenese svoja iskustva našoj zemlji u implementaciji ovog zakona, što je za Srbiju dragoceno", izjavio je narodni poslanik i predsednik POKS-a Žika Gojković.

POKS podseća i da su u Švedskoj pojedine kompanije, poput proizvođača automobila Tojota iz Geteborga, prešle na ovaj sistem još pre 13 godina i nisu ga napustile do danas, jer, osim što su dobile srećnije radnike, zabeležile su i veći profit.

Autor: Tanjug

Stupio na snagu novi Pravilnik o PDV-u

Povodom stupanja na snagu Pravilnika o PDV-u 1. jula, PKS je sa Poreskom organizovala je niz sastanaka predstavnika poslovne zajednice i nadležnih institucija.

Sastanci su organizovani radi što kvalitetnije i pravovremene pripreme za primenu tog podzakonskog akta, saopšteno je danas iz PKS.

Prema tom pravilniku u periodu od 1. jula 2018. godine do 30. juna 2019. godine, u postupcima provere pravilnosti podataka u Obrascu POPDV, nadležni poreski organi neće uzimati u obzir pogrešno iskazane podatke koji ne utiču na iznos obaveze za PDV.

Na sastancima predstavnika poslovne zajednice i nadležnih institucija razmatrano je i kako se unose podaci (osnovica za PDV) u Obrazac POPDV po osnovu razgraničenja troškova, pa je u vezi s tim novina da će se sada podaci o prometu dobara i usluga koji je obvezniku PDV-a obavio drugi obveznik PDV-a ili lice koje nije obveznik PDV evidentirati na osnovu računa o prometu, odnosno na osnovu drugog dokumenta kojim se dokazuju poslovne promene.

Takođe, predstavnici Poreske uprave su najavili da se izmena Pravilnika neće odnositi na nabavke koje je ostvario obveznik PDV-a, a koji je dužnik za promet drugog obveznika PDV (domaćeg/stranog lica), kao i na iskazivanje podataka po osnovu uvoza dobara, plaćenih avansa, izmene osnovice PDV-a .

Kod osnovice i PDV-a za primljene i date avanse, predložena su rešenja po kojima bi se osnovica i PDV iskazivali po osnovu primljenih avansa i po osnovu storniranja primljenih avansa, tako da će Poreska uprava u narednom periodu razmotriti taj predlog.

Kada je u pitanju utvrđivanje i evidentiranje nabavne vrednosti reklamnog materijala bez naknade i poklonima vrednim manje od 2.000 dinara, poreski organ smatra da je potrebno da se u okviru PDV evidencije obezbedi posebna evidencija o prometu (prodaja/nabavka) dobara u skladu Zakono o PDV-u.

Vrednost po kojoj bi se iskazivali podaci u Obrascu POPDV bila bi vrednost utvrđena u skladu sa članom 17. Zakona o PDV-u.

Na Portalu E – porezi biće tokom jula postavljena elektronska adresa putem koje će poslovna zajednica moći da se obraća Poreskoj upravi za pomoć i dodatna objašnjenja u vezi sa primenom Pravilnika, navodi se u saopštenju.

Direktorka Poreske uprave Dragana Marković poručila je na skupu u PKS, da se upravo sastancima i otvorenim dijalogom sa predstavnicima poslovne zajednice, Poreska uprava kreće u smeru da postane partner privrede.

Poreska uprava obezbedila je informatičku podršku za elektronsko podnošenje obrasca POPDV, a u februaru ove godine objavila je i Korisničko uputstvo za iskazivanje podataka u pregledu obračuna, koje je sastavni deo aplikacije, navela je Olgica Trajković, načelnik u Sektoru za transformaciju, prezentujući novine koje donosi Pravilnik o obliku, sadržini i načinu vođenja evidencije o PDV i o obliku i sadržini pregleda obračuna PDV.

Inače, normativno tumačenje odredbi Pravilnika tokom diskusije sa predstavnicima poslovne zajednice pripremila je Nataša Kovačević, v.d. pomoćnika ministra za fiskalni sistem.

Predstavnici Nelt Co doo, Elektromreža Srbije ad, Titan Cementara Kosjerić doo, Telekom Srbija ad, JP Elektroprivreda Srbije, Delta M doo, Telenor doo, Mercator S, Agroglobe doo, Sap West Balkans doo, ocenili su ovakve skupove kao vrlo konstruktivne, jer su u otvorenom razgovoru sa predstavnicima Ministarstva finansija i Poreske uprave razrešene nedoumice oko implementacije Pravilnika, saopštila je PKS. **Izvor: GdeInvestirati/Tanjug**

Šta koči PRIVATIZACIJE najvećih srpskih kompanija?

Pokušaji privatizacije giganata, poput Komercijalne banke, “Telekoma Srbija” ili RTB “Bora”, provlače se već godinama, a u pojedinim slučajevima i više od decenije. Da li su i koliko politički razlozi kočnica ovih,

nikad završenih, privatizacija objašnjava za "Blic" saradnik Bečkog instituta za međunarodne ekonomske studije Vladimir Gligorov.

Ove tri velike državne kompanije, svaka u različitoj oblasti privrede, pod lupom su političke, a i šire, javnosti dugi niz godina. "Telekom Srbija" je, kao izuzetak, država već prodavala, pa posle nekog vremena ponovo vratila pod svoju kapu. Komercijalna banka je, prema dogovoru sa međunarodnim finansijskim institucijama, već trebalo da bude privatizovana, dok RTB "Boru" država trenutno traži strateškog partnera.

Gligorov naglašava da su razlozi koji "koče" privatizaciju uvek politički, ali da se razlikuju od kompanije do kompanije. Tako je kod "Telekoma", kako on navodi, ispalo da je politički jeftinije smanjiti javnu potrošnju, a ne prodati javnu imovinu.

- Ako vlasti mogu da smanje plate i penzije kako bi finansirale javne dugove, ukoliko je dakle politički jeftinije smanjiti javnu potrošnju, a ne prodati javnu imovinu, kao što je bio slučaj, onda će politički pritisak da se ne privatizuje biti veći, a eventualne političke koristi neće biti – navodi Gligorov.

Kada se radi o Komercijalnoj banci, on ističe da je svakoj vlasti uvek korisno da ima banku.

- Tako da su politički interesi na strani očuvanja tog vlasništva. Politički razlozi su i tu najvažniji kao i u svim drugim slučajevima. Uz to, banke ne mogu naročito dobro da posluju u privredi koja je uglavnom u recesiji već gotovo jednu deceniju. Tako da verovatno ne postoji neki naročito veliki privatni interes da se u tu banku ulaže – kaže Gligorov.

Privatizacija kao deo programa reformi

S druge strane, kod RTB "Bora" je situacija nešto drugačija.

- Kako je reč o rudniku i o industriji zasnovanoj na njemu, tu je gotovo uvek bolje da postoji neko javno i privatno partnerstvo, jer su rizici i njihova volatilitnost značajno veliki. Tako da je državna finansijska podrška gotovo neizbežna, usled čega je dobro da komercijalni i stabilizacioni interesi budu veoma jasno definisani u ugovoru između države i privatnih partnera – naglašava naš sagovornik.

Na pitanje zašto je poslednjih godina ponovo aktuelna prodaja "Telekoma", Gligorov kaže da se to dešava više po inerciji.

- Stvari bi se mogle promeniti ukoliko bi se ili dobila zaista povoljna ponuda ili ako bi prodaja "Telekoma" bila deo sveobuhvatnijeg programa reformi. Ovo drugo bi verovatno pretpostavljalo promenu stranke na vlasti. I jedno i drugo je malo verovatno u dogledno vreme.

On smatra da je privatizacija ove kompanije dobra ideja.

- Nema razloga zašto bi se država bavila tom vrstom aktivnosti. Novac koji je uložen u "Telekom" mogao bi biti uložen u aktivnosti za koje ne postoji privatni interes. U razvoj, kako se to kaže, umesto što se za tu svrhu uzimaju krediti. Međutim, potrebno je da postoji razvojna strategija i efikasna administracija, a ni jedno ni drugo trenutno ne postoji – navodi Gligorov.

Kako je objasnio, dva su osnovna razloga zašto prethodni pokušaji privatizacije ove kompanije nisu uspeali.

- Prvi jeste taj što nije postignuta očekivana cena. Posle 2008. teško je bilo dobiti ponudu koja bi odgovarala pretpostavljenoj vrednosti kompanije. Izgledi srpske privrede nisu bili optimistički, svakako ne kao u vreme pre 2008. godine. Drugi razlog jeste jak pritisak javnosti. Privatizacije su generalno bile nepopularne posle 2008. zbog raširene predstave o korupciji i zbog toga što se u njima video jedan od razloga rđavih privrednih kretanja koja su usledila. Posebno je vlada bila neuspešna u objašnjavanju zašto se prodaje kompanija koja ostvaruje dobit – ističe Gligorov, i dodaje da je tada stvoren utisak da tu nisu čista posla, pa je jedino visoka cena mogla da bude adekvatan odgovor.

- A nju nije bilo moguće postići u privredi koja je bila, ili se očekivalo da će biti u recesiji – zaključuje on.

Vlastima je uvek korisno da imaju banku

Ista tema, ali malo drugačiji motivi stoje iza dugogodišnje najave izlaska države iz vlasništva u Komercijalnoj banci.

- Opet su tu dva osnovna razloga. Jedan jeste da obaveze prema međunarodnim finansijskim ustanovama nisu obavezujuće u istoj meri kao recimo one vezane za uravnoteženje budžeta. To su više preporuke nego uslovi. Eventualno ne izvršavanje ne povlači, recimo, nemogućnost da se povlače krediti Svetske banke. Drugi razlog jeste da je vlastima uvek korisno da imaju banku. Tako da su politički interesi na strani očuvanja tog vlasništva – smatra Gligorov.

On se, inače, zalaže za privatizaciju banaka.

- Više je razloga zašto nije potrebno da banke budu u javnom vlasništvu. Važniji je taj što je finansijski sektor uglavnom privatizovan, tako da banka u javnom vlasništvu ne može, a da se ne ponaša kao da je u privatnom. Usled čega nema neke posebne koristi od javnog vlasništva koje ne donosi neku javnu korist. Manje važan je taj što politički uticaj u bankarskim poslovima najčešće nije poželjan, a neizbežan je ako je banka u državnom vlasništvu – kaže naš sagovornik.

Prema njegovom mišljenju, prodaja RTB “Bora” je bolja opcija za ovo preduzeće ukoliko se zauzme stav da se država neće mešati i ako ta privatna kompanija eventualno propadne.

Neki vid partnerstva prihvatljiv za "Bor"

- Ako te spremnosti nema, neki vid partnerstva je bolje rešenje. Pod pretpostavkom da su rizici i odgovornost za njih jasno definisani i da su valjano podeljene obaveze prema njima – naglašava Gligorov, i dodaje da nije dobro ukoliko država preuzme dugoročne rizike, a privatni partner ima kratkoročne koristi, kao što je čest slučaj kod strateških partnerstava.

On navodi i da su javne obaveze prema tom preduzeću na duži rok značajno veće ukoliko je država vlasnik, jer je manji interes da se vodi računa o profitabilnosti.

- Problem je najčešće u tome što se privatni partner traži kada su već finansijske i upravljačke obaveze veoma velike, usled čega su uslovi relativno rđavi za javni interes. Što je verovatno slučaj sa “Borom”, kao ranije sa “Železalom” i u drugim slučajevima kada su konačno državna preduzeća ili propala ili su prodana budzašto – zaključuje Gligorov.

Penzioneri: Nastavljamo borbu, da nam se vrate sva prava

Izvor: N1

Autor teksta:

Udruženje sindikata penzionera Srbije saopštilo je povodom "nejasnih obrazloženja predsednika Srbije Aleksandra Vučića u vezi sa penzijama", da nastavlja borbu da se penzionerima Srbije u potpunosti vrate sva prava koja su imali do juna 2014. godine.

To, kako se navodi u Proglasu penzionerima Srbije, podrazuma vraćanje na osnovni Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, da se ponovo uspostavi sistem usklađivanja penzija sa troškovima života dva puta godišnje, a koji neće zavisiti od volje jednog čoveka i da se poništi sadašnja struktura Upravnog odbora PIO fonda, u kome Vlada ima većinu.

Sindikata penzionera Srbije odavno ne veruje rečima Aleksandra Vučića, ranijeg prvog potpredsednika Vlade, potom premijera, a danas Predsednika Republike, koji je tvorac ideje da se "finansijski problemi Srbije rešavaju otimanjem lične svojine penzionera", navodi se u saopštenju.

"Borićemo se svim sindikalnim sredstvima, samostalno, ali i uz pomoć drugih sindikata i nevladinih organizacija, kao i Evropskog sindikata penzionera FERPA da se Zakon o privremenom načinu isplate penzija poništi, da se svim oštećenim penzionerima, odnosno članovima porodica, ako su u međuvremenu umrli, vrate oduzeta sredstva, sa pripadajućom zakonskom kamatom, a da se povećanja penzije do kojih je dolazilo u međuvremenu svim penzionerima ukomponuju u usklađivanja kojih je trebalo da od 2014. godine do danas bude bar osam puta", dodaje se.

Sindikata postavlja pitanje zašto Ana Brnabić nije odgovorila na pitanje Karle Kantone, generalne sekretarke FERPA, "kada će se ukinuti zakon o smanjenju penzija i kako će se obešteti penzioneri".

Naša akcija "Od PIO fonda do Strazbura" i započeti sudski procesi nastavljaju se bez obzira na izjave koje su se pojavile u javnosti, jer više ne možemo verovati nikome, ni Ustavnom sudu, ni drugim urušenim institucijama, ističe sindikat.

Dodaje se i da sindikat ne priznaje odluke UO PIO fonda donete na sumnjivim telefonskim sednicama da se banje ustupe Vladi, jer su te odluke doneli članovi UO koje je prethodno u taj isti odbor imenovala Vlada Srbije.

"Dalje ruke od tuđe imovine, jer ćete zbog ovoga morati da odgovarate, kad-tad", dodaje se u Proglasu.

Penzionerima se u proglasu poručuje da borba nije završena.

Glavna železnička stanica danas zvanično prestala sa radom

Železnička stanica Beograd Centar u Prokopu od danas je nova polazna i dolazna stanica za sve vozove u domaćem i međunarodnom saobraćaju, osim onog na relaciji Beograd-Bar koji će polaziti iz stanice Topčider.

Glavna železnička stanica u centru grada tako je nakon 134 godine prestala da radi.

Zgrada Glavne železničke stanice u Beogradu, iz 1884. godine, postaće muzej istorije nastanka srpske države. Novim palnom ukinuta je i priobalna pruga iz tog doba, a na prostoru stanice i pomoćnih železničkih objekata uz reku Savu se gradi naselje "Beograd na vodi".

Zbog ukidanja glavne stanice koje smatraju štetnim za grad, protestovalo je nekoliko grupa građana, a i Udruženje ljubitelja železnica juče se protestom oprostilo od Glavne železničke stanice.

Alarm za Srbiju: Nestaju nam deca

Samo za prvih pet meseci ove godine u Srbiji je prijavljen nestanak 471 deteta, piše "Politika".

Izvor: Tanjug ponedeljak, 2.07.2018. | 09:47

Gotovo trostruko veći broj (1.334) prijavljen je prošle godine, a posebno zabrinjavajući podatak jeste da osmoro nestale dece do danas nije pronađeno, piše list.

Igor Jurić, osnivač Fondacije "Tijana Jurić" i otac ubijene devojčice Tijane, smatra da broj nestale dece i maloletnika predstavlja alarm za društvo.

On je podsetio da je Fondacija prošle godine pokrenula Registar nestalih osoba u Srbiji, sa ciljem da se broj nestalih učini vidljivim za populaciju, jer podaci i fotografije, osim policiji, nikom drugom nisu dostupni.

"Fondacija zastupa stav da ovakvim pristupom podacima o nestalim osobama, koji nije otvoren, javnost ne može da se uključi u potragu i doprinese pronalasku nestalih, pre svega maloletnika", kaže Jurić.

On smatra da bi veliki korak u pronalaženju nestale dece bilo uvođenje "čajld alerta", sistema koji postoji u 12 evropskih zemalja i koji se pokreće kada postoji realna procena da je dete u opasnosti.

Ako mi dođemo na vlast...

Protesti malinara, protesti zbog cene goriva i protesti zbog nacionalizacije niškog aerodroma ne otkrivaju nam samo ono što je očigledno – nemoć i nesolidarnost, već i jednu drugačiju, veoma negativnu stvar.

Piše: Milena Marić

Svi su počeli i završili se uz insistiranje na *apolitičnosti*. Nema organizatora. Nema vođe protesta. Nema političkih partija i funkcionera. Nepoželjni su čak i kao učesnici, a apsolutno neprihvatljivi kao organizatori i vođe protesta.

Donekle su prihvatljivi lokalni pokreti i njihova obeležja ili samo logistika i infrastruktura. Ipak, ni ti pokreti, baš kao i učesnici protesta, ne žele *politizaciju* svoje borbe. Da je o imperativnom zahtevu reč, govori i pokušaj diskreditacije protesta kao političkih.

Ostavimo po strani besmislicu te tvrdnje – bilo kakav protest je politički čin par excellence. Razumimo to kao da se htelo reći da su protesti opozicioni. Diskreditacija je dolazila sa te strane, u tom smislu su „politički“. Demonstranti su se branili konkretnim zahtevima – za promenu otkupne cene malina, smanjenje akciza na gorivo ili protiv nacionalizacije lokalnog aerodroma. Nije, dakle, zahtev protesta bila smena vlasti, niti neki izbori, već drugačije rešenje konkretnog problema.

U takvim protestima su, jednako, mogli da učestvuju i glasači vladajuće koalicije koji se ne slažu sa pojedinim odlukama iz centrale. Međutim, budući da nam politika ne ide od ruke, simpatizeri vladajuće koalicije ne samo da nisu učestvovali u protestima, već su se obrušili na zahteve demonstranata kao da se u pojedinim slučajevima ne radi o zajedničkoj stvari. Kao da, recimo, postoji druga cena goriva za članstvo i simpatizere vladajuće koalicije. To je neosnovana tvrdnja, ne postoje dokazi za tako nešto, ali je ne treba ni odbaciti.

Činjenica je da smo postali gadljivi na politiku i da zbog toga trpimo raznu štetu. U nekoj daljoj budućnosti, koju zahteva imperativ vremenske distance, istoričari koji se budu bavili ovim periodom srpske istorije izdvajaće ovaj fenomen. U senci istrajavanja na „apolitičnosti“ ostaće zahtevi mnogobrojnih sporadičnih protesta, nemoć opozicije, okupirana država i privatizacija institucija.

Jasno je da se do ovog stanja „apolitičnosti“ došlo usled ogromne razočaranosti u političke stranke u poslednjih najmanje 18 godina. Iako se retko artikuliše i javno govori o tome, jasno je da su većina domaćih političkih partija tzv. *catch all* stranke. Uostalom, danas najmoćnija politička stranka u svojim stranačkim počecima nije imala nikakav politički program.

Inicijalnu podršku je dobila zahvaljujući nemilosrdnoj, a često i utemeljenoj, kritici vlasti. Ubrzo po sticanju moći ova stranka je metastazirala i staro, svima ovde veoma dobro poznato stranačko ponašanje uzelo je ogromne razmere. Stranački klijentelizam je unapređen a kontrola privrednih tokova i tržišta zacementirala

je kronizam na srpskom tržištu. Kontrola medija se proširila sa bojkota pojedinih medija na direktno obračunavanje i disciplinovanje.

Klakaćemo se još neko vreme između kompetitivnog autoritarizma i jednopartijskog režima. Ne treba se zavaravati, budući da su oba ova oblika vlasti srodna našoj političkoj kulturi, da to jeste politika na naš način, ovo stanje se neće promeniti ni brzo ni samo od sebe. Međutim, kako nema ničega što traje zauvek, šta može dovesti do smene vlasti?

Kao što istorija dobro pokazuje, gušenje tržišta i stvaranje duple stvarnosti nikada ne mogu da zapravo unište ni tržište ni stvarnost. Poverenje u medije pada tačno onoliko koliko se kreirana stvarnost razlikuje od prave. Isto tako – gušenje tržišta ne može da dovede do njegovog nestanka, već efekta prosipanja vode na suvo i ispucalo tlo, do nekontrolisane kapilarne trgovine.

Ta trgovina, u netržišnim okolnostima, mora da se odnosi na trgovinu šansama. Ovakvim režimima obično *dođe glave* osnovni tržišni princip – veća potražnja znači i veću cenu. Kada klijentelizam i kronizam dosegnu svoje optimalne granice širenja, a može se reći da smo blizu toga, cena počinje da raste. U početku, samo podrška bila je dovoljna da dobijete posao, mesto u nekom upravnom odboru ili izbegnete zakon.

Zahtevi se, međutim, nužno povećavaju. Par godina kasnije samo podrška nije dovoljna. Morate da dovedete još glasača, da učestvujete u prikupljanju kapilarnih glasova i obezbedite sigurnu pobedu. Ubrzo nakon toga ni podrška ni sigurni glasovi koje donosite sa sobom nisu dovoljan ulog, potrebno je da imate svoju ulogu u priči sedimo nas dvojica i dođe treći sa 800 eura.

Ono što sledi je da pored svih prethodnih zahteva ispunite i konačni – plaćate uslugu klijentelističkoj stranci. Jasno, prednost u kupovini će imati članstvo koje je u prethodnim godinama dokazalo svoju spremnost. Ipak, kako je o trgovini ovde reč – samo onaj ko zapravo plati je kupac. Prodaja radnih mesta i privilegija, po ne malim cenama, znači skori pad klijentelističkog režima. Možda ste se uspešno zaposlili vi, možda ste zaposlili bračnog partnera ili člana porodice.

Tokom prethodnih šest godina odradili ste „svoje“. Učestvovali na mitinzima, botovali, telefonirali iz izbornih štabova drugim građanima i prikupljali kapilarne glasove ulažući lični kredibilitet i kontakte. Ono što sledi je da se od vas sada traži novac, bilo deo zarade ili drugačiji vid finansijskog doprinosa, neophodno je odužiti se stranci koja vam je omogućila toliko. Da bi, međutim, svoj rad konvertovali u uticaj i zaposlili nekog drugog, biće potrebno više novca.

Ovaj trenutak je idealna prilika za *opoziciju* koja može da obeća sve što želite, ali besplatno. Ako mi dođemo na vlast, nećete plaćati naše usluge ili ih nećete plaćati toliko. Kako vidimo, a svi to znamo – za svoje novce kupac može da bira gde će da kupuje i tako počinje novi klijentelistički ciklus.

Ovo društvo je obrnulo nekoliko ovakvih ciklusa. *Apolitični* protesti su protesti protiv takve politike, samo što još uvek nismo uspeli da artikulišemo ono za šta jesmo. Biti protiv nečeg je, možda, dobar početak.